Ondersteuningsplan Samenwerkingsverband PO Langstraat Heusden Altena 2026 - 2030

Kaatsheuvel, definitief 8 april 2026

1 Voorwoord 4
2 Terugblik ondersteuningsplan 2022 - 2026 4
2.1 Inleiding 4
2.2 Terugblik 5
2.3 Lessen voor de toekomst 10
3 Uitgangspunten, koers en doelstellingen voor 2026 - 2030 10
3.1 Uitgangspunten 10
3.2 Koers 12
3.3 Ambities 14
3.3.1 Inclusief 14
3.3.2 Preventief 14
3.3.3 Samen 15
3.4 Doelen 15
4 Ondersteuningsstructuur 18
4.1 Toeleiding naar ondersteuning 18
4.1.1 Vormen en niveaus van ondersteuning 18
4.1.2 Deskundige bevoegd gezag (dbg'er) 20
4.1.3 Toelaatbaarheids- en adviescommissie (TAC) 21
4.2 Gebiedsgerichte aanpak 24
4.3 Het ondersteuningsaanbod 25
4.3.1 Basisonderwijs 25
4.3.2 Speciaal basisonderwijs (sbo) 27
4.3.3 Speciaal onderwijs (so) 28
4.3.4 Tussenvoorzieningen 28
4.3.5 Crisisplaatsing 29
4.4 Expertisedeling en -versterking 29
4.5 Overgang PO – VO 31
4.6 Samenwerkingspartners 32
4.7 Verkenning samenwerking en expertisedeling 33

5 Organisatie en beheer 33
5.1 Governance en organisatie 33
5.2 Kwaliteitsbeleid 34
5.3 Financiën 34
Tot slot 35
Bijlage 1: 36

1 Voorwoord

Voor u ligt het Ondersteuningsplan (OSP) voor de periode augustus 2026 – augustus 2030. Dit OSP geeft aan op welke manier het Samenwerkingsverband PO Langstraat Heusden Altena (swv PO LHA) in die periode vorm en inhoud gaat geven aan passend onderwijs. Ten opzichte van de vorige Ondersteuningsplanperiode (de periode augustus 2022 – augustus 2026) worden er in dit nieuwe OSP enkele verscherpingen op de reeds bestaande lijnen weggezet. Dat heeft te maken met de eerste voorzichtige positieve effecten die we zien van dit beleid. Het deelnamepercentage op het so daalt en er kunnen meer leerlingen thuisnabij een passende onderwijsplek krijgen. Daarom is het belangrijk dat we nu een volgende stap zetten om te komen tot meer inclusie.

De kern van de stappen die we de komende vier jaar zetten, ligt op de volgende punten:

- Verder ontwikkelen van de gebiedsgerichte aanpak, met name gericht op het versterken van de ondersteuningsniveaus in elk gebied;
- Actief stimuleren van terugplaatsingen van het so naar sbo of regulier of van het sbo naar regulier onderwijs;
- Reguleren van de onderinstroom door als swv vroegtijdig betrokken te zijn en gericht te zoeken naar mogelijkheden in de eigen regio;
- Door ontwikkelen van de verbrede toelating op de sbo-scholen, waarbij er in principe geen TLV so laag meer afgegeven wordt, alleen nog een TLV so categorie midden en hoog. De leerlingen met voorheen een TLV so laag, worden op het sbo met verbrede toelating geplaatst.
- Versterken van de doorgaande lijn van PO naar VO in samenwerking met het samenwerkingsverband VO De Langstraat

In dit OSP wordt aangegeven hoe dat de komende vier jaar wordt opgepakt. Begonnen wordt in hoofdstuk 2 met een terugblik op de periode augustus 2022 tot en met december 2025. Vervolgens beschrijft hoofdstuk 3 de uitgangspunten, koers en doelen van het swv. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de ondersteuningsstructuur. Aan de orde komen de toeleiding naar ondersteuning, de gebiedsgerichte benadering, het ondersteuningsaanbod binnen het swv, de expertisedeling en –versterking en de samenwerking met externe partners. In hoofdstuk 5 komen governance en organisatie, kwaliteitsbeleid en financiën aan de orde.

2 Terugblik ondersteuningsplan 2022 - 2026

2.1 Inleiding

In het OSP 2022-2026 heeft de verbrede toelating een duidelijkere plaats gekregen, is er met gebiedsgericht werken een stap gemaakt in het versterken van de samenwerking tussen de scholen onderling en is de intentie uitgesproken om te streven naar zo thuisnabij mogelijk onderwijs. Drie

belangrijke thema's in dit plan waren: meer preventief, meer thuisnabij en meer samen. In dit hoofdstuk wordt teruggeblikt op de afgelopen vier jaren en de lessen die daaruit geleerd kunnen worden voor het nieuwe OSP[12]

2.2 Terugblik

Het swv heeft zich in het OSP 2022 – 2026 kwantitatieve doelen gesteld, namelijk:

Kwantitatieve doelen
- Het percentage leerlingen op scholen voor so is maximaal 1,25%.
- Het percentage leerlingen op scholen voor sbo is maximaal 3,00%.
- Alle leerlingen gaan naar school. Het swv kent geen thuiszitters.

Daarnaast zijn er negentien kwalitatieve doelen gesteld, geordend naar thema. Dat zijn de volgende doelstellingen:

Meer thuisnabij
- Algemeen:
    - De besturen en scholen maken hun zorgplicht waar en indien zij geen passende onderwijsplek kunnen bieden aan een leerling, zorgen zij er samen met hun bestuur en het swv voor dat de leerling elders kan worden geplaatst. Uitgangspunt is een zo thuisnabij mogelijke school.
    - Ieder kind krijgt kwalitatief passend onderwijs. Dat onderwijs is zo thuisnabij mogelijk.
- Terugplaatsing:
    - Het streven is zoveel als mogelijk leerlingen terug te plaatsen naar een thuisnabije lichtere vorm van onderwijs. Terugplaatsing vindt altijd plaats in overleg met ouders, de school van herkomst en de beoogde school.
    - Het streven is bij de overgang van primair naar VO, leerlingen in principe terug te plaatsen naar een vorm van VO. Doel is het patroon waarbij leerlingen min of meer vanzelfsprekend van so naar vso gaan te doorbreken.

Meer preventief
- Basisondersteuning:
    - De basisondersteuning op alle scholen is op orde. De schoolbesturen zijn daarvoor verantwoordelijk en ondernemen actie als de basisondersteuning niet op orde is.
    - De ondersteuningsbehoeften van leerlingen staan centraal bij het denken, praten en handelen. Daarnaast wordt ook gekeken naar de ondersteuningsbehoefte van de leerkracht en school.

[2] Bron: Evaluatie ondersteuningsplan 2022 – 2026, september 2025

  - De scholen werken planmatig en doelgericht aan de ontwikkeling van leerlingen. Deze planmatigheid komt enerzijds tot uiting in de ondersteuningsniveaus op school en binnen het bestuur en anderzijds in de groeidocumenten en/of OPP's van de school.
  - Scholen hebben goed functionerende interne en externe ondersteuningsteams, waarin taken, rollen en verantwoordelijkheden duidelijk belegd zijn.
  - De schoolbesturen zorgen ervoor dat de beschikbare middelen van het swv ten goede komen aan de ondersteuning van de kinderen.
- Extra ondersteuning:
  - De besturen en scholen hebben de middelen voor extra ondersteuning vanuit het swv doelmatig en rechtmatig ingezet in hun organisatie.
  - De besturen en scholen zetten voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften de middelen vanuit het swv planmatig in en maken deze inzichtelijk in de groeidocumenten/ OPP's.

- Dekkend netwerk:
  - Er is een dekkend en samenhangend netwerk van kwalitatief goede ondersteuningsvoorzieningen, in het geval er meer ondersteuning nodig is dan de basisschool kan bieden.
  - Schoolbesturen en basisscholen versterken de kwaliteit en breedte van hun ondersteuningsmogelijkheden en repertoire.
  - Het gevoerde crisisbeleid leidt ertoe dat leerlingen niet thuis komen te zitten en er binnen vier weken een passende plaats is gecreëerd voor deze leerling.

Meer samen

- Afstemming:
  - De doorgaande lijnen met voorschoolse instellingen en het vo lopen soepel in elkaar over, waardoor leerlingen een ononderbroken leerproces kunnen doormaken.
  - Er is een goede afstemming en samenwerking tussen onderwijs, zorg en jeugdhulp/jeugdzorg. De intentie is op lokaal niveau te werken vanuit een kind, een gezin, een plan.
- Samenwerking:
  - Het swv versterkt de samenwerking, de kennisuitwisseling en kennisdeling tussen de besturen en hun scholen.
  - Besturen en scholen werken in vastgestelde gebieden (regio's) samen met elkaar aan een dekkend netwerk.
  - Scholen en schoolbesturen dragen er zorg voor dat de leerling uit een regio, die regio niet uit hoeft en thuisnabij de ondersteuning geboden krijgt die het nodig heeft.

In september 2025 is er een uitgebreide [3] geschreven, waarin per doel geanalyseerd is in hoeverre

[3] Evaluatie ondersteuningsplan 2022 – 2026, september 2025

het doel bereikt is. Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar dat document. Samenvattend kan gesteld worden dat:

- Tien doelen behaald zijn:
    - Het deelnamepercentage op het sbo ligt met 2,1% bijna een heel procent onder het maximum deelnamepercentage van 3%.
    - De basisondersteuning is op alle scholen op orde. Voor zover bekend is er geen school binnen het swv waar de basiskwaliteit niet op orde is. Wel geven scholen en besturen aan dat het een uitdaging kan zijn om het niveau van de basisondersteuning op orde te houden met het personeelstekort.
    - De ondersteuningsbehoeften van leerlingen staan centraal bij het denken, praten en handelen. Ook wordt er gekeken naar de ondersteuningsbehoeften van de leerkracht en de school. De basis is hiervoor gelegd. Een volgende stap is om meer uit te gaan van de ondersteuningsbehoefte van de school en leerkracht en minder de individuele leerling.
    - In deze ondersteuningsplanperiode zijn scholen meer planmatig en doelgericht gaan werken aan de ontwikkeling van leerlingen. Dat heeft te maken met de meer nadrukkelijke check vanuit de TAC op dit onderdeel, maar ook door een versterking van de ondersteuningsniveaus op de scholen zelf. Over het algemeen wordt deze planmatige aanpak ook vastgelegd in een OPP.
    - De beschikbare middelen van het swv komen ten goede aan de leerlingen. Uit de monitorgesprekken blijkt dat er structureel vooral geïnvesteerd wordt in uitbreiding van ib-uren en de inzet voor kleinere klassen/ extra handen in de klas. Verder zien we specifieke ondersteuningsgroepen, zoals een klusklas, plusklas of een begeleiden time-out die hiervoor benut worden. Ook wordt er relatief veel geld ingezet voor ambulante begeleiding. Deze begeleiding is nog vooral gericht op ondersteuning aan de leerlingen en een kleiner percentage van de tijd gaat naar coaching van de leerkracht en de school.
    - De middelen voor de extra ondersteuning van het swv worden doelmatig en rechtmatig ingezet. Via vaste formulieren wordt hierover verantwoording afgelegd aan het swv. Momenteel wordt er gewerkt aan een versterking van de doelmatigheid door de middelen te koppelen aan het plan van aanpak van elk bestuur om passend en inclusief onderwijs te organiseren.
    - In de basis is er een dekkend en samenhangend netwerk van voorzieningen als er meer ondersteuning nodig is dan de basisschool kan bieden. Deze plekken worden voornamelijk gevonden in het sbo en het so. Aandachtspunt voor het komende ondersteuningsplan is nu de slag naar inclusief onderwijs te maken, waarbij deze voorzieningen meer op de reguliere basisscholen in het gebied te vinden zijn.
    - Schoolbesturen en scholen werken structureel aan het versterken van de kwaliteit en breedte van de ondersteuningsmogelijkheden en hun ondersteuningsrepertoire. Zij doen ervaringen op met teruggeplaatste leerlingen en zetten daarbij ambulante begeleiding of trajectbegeleiding in om er zelf sterker van te worden. Verder is zichtbaar dat er meer gedacht wordt in maatwerkondersteuning voor leerlingen en zijn zij bezig met de ondersteuningsmogelijkheden in de groep uit te breiden. Ook zien we vanuit het reguliere onderwijs een stabiel of dalend aantal verwijzingen naar sbo en so en stijgt het

aantal leerlingen gestaag dat vanuit de onderinstroom een kans krijgt in regulier onderwijs.
    - De samenwerking, kennisuitwisseling en kennisdeling tussen scholen en besturen is versterkt. De gebiedsgerichte aanpak heeft daar een sterke bijdrage aan geleverd. Daarnaast blijft het swv investeren in masterclasses en leernetwerken om elkaar te ontmoeten en te leren van en met elkaar. Op het gebied van hoogbegaafdheid worden bijeenkomsten opengesteld voor deelnemers uit het hele swv in plaats van enkel het eigen bestuur.
    - Met de gebiedsgerichte aanpak werken scholen en schoolbesturen samen aan een dekkend netwerk. Deze samenwerking is op gang gebracht. Een volgende stap is om planmatig en doelgericht dit dekkend netwerk en daarmee het ondersteuningsniveau van het gebied te versterken.
- Negen doelen zijn deels behaald:
    - Het naleven van de zorgplicht vraagt blijvend aandacht. Op het moment dat leerlingen op een school zitten, lukt het vaak goed om in samenwerking met ketenpartners te zoeken naar een andere passende plaats. Op het moment dat de leerling aangemeld is of de school heeft de onderzoeksfase gestart, maar niet ingeschreven wordt, blijkt dat lastiger. Niet alle ib'ers weten dan goed wat er van hen verwacht wordt. Dat geldt zowel voor reguliere scholen als voor het gespecialiseerd onderwijs.
    - Voor het merendeel van de leerlingen kunnen we goed onderwijs bieden in de regio. Met ruim 400 leerlingen in het s(b)o lukt het nog onvoldoende om dat onderwijs meer inclusief vorm te geven. Met de versteviging van de positie van de verbrede toelating lukt het vaker om dat onderwijs wel thuisnabij te bieden, maar nog niet om dat op de eigen school te realiseren.
    - We streefden naar zoveel als mogelijke terugplaatsing. Dat lukt in een enkel geval, maar ook met de komst van de makelaar terugplaatsingen blijft dit een uitdagend traject. Hier liggen kansen om dat meer in de denk- en werkwijzen te verankeren in het handelen van reguliere scholen, gespecialiseerd onderwijs, maar ook in de gesprekken die we hierover voeren met ouders en leerlingen. De norm in denken, handelen en communicatie moet worden dat de leerlingen teruggaan, tenzij dat echt niet kan.
    - We zien een positieve ontwikkeling in het aantal leerlingen van het so dat doorstroomt naar het regulier VO. Tegelijkertijd blijven er ook nog veel leerlingen die doorstromen naar het vso. Dit punt blijft aandacht vragen in de nieuwe planperiode.
    - In de scholen zijn interne en externe ondersteuningsteams ingericht. Met de diverse gemeenten is gezocht naar manieren om ook het voorliggend veld zoals GGD, maatschappelijk werk, SMO, JGT, verbindingsfunctionarissen een plaats te geven in dit externe ondersteuningsteam. Hoewel de ideeën goed zijn, merken we dat er soms snelheid wordt gemist in casuïstiek en dat men elkaar op afroep minder goed kan vinden vanwege volle agenda's. Ook zien we verschillen per gemeenten hoe het is ingericht en hoe effectief en efficiënt deze samenwerking is, al dan niet gecombineerd met beperktere beschikbaarheid van bijvoorbeeld de GGD. Duidelijk is wel dat er mooie voorbeelden in de regio beschikbaar zijn. Met name de rol van de

verbindingsfunctionarissen in de gemeente Altena wordt gewaardeerd en zorgt voor korte, snelle lijnen.
    - De middelen van het swv worden planmatig ingezet. dbg'ers geven echter aan dat de scholen snel overschakelen naar de zware ondersteuningsmiddelen en daarbij de stap voor de lichte ondersteuningsmiddelen overslaan. Hier liggen nog kansen om daar kritisch naar te kijken met elkaar.
    - De doorgaande lijnen van de voorschool naar het basisonderwijs en van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs lopen in de basis goed. Toch blijven er jaarlijks een handvol leerlingen die deze overgang niet soepel kunnen maken. Met de verdergaande samenwerking tussen swv PO en swv VO, krijgt ook de overgang tussen PO en VO meer aandacht. Voor de doorgaande lijn van voorschool naar de basisschool onderhoudt het swv contacten met gemeenten en specialistische voorschoolse instellingen.
    - De kwaliteit van de afstemming en samenwerking tussen onderwijs, zorg en jeugdhulp, laat verschillen zien. Op het moment dat er specialistische jeugdhulp nodig is, worden er lange processen bij de toegang ervaren en vervolgens de doorverwijzing naar crossroads. Scholen ervaren dat zij hier minimaal bij betrokken worden, waardoor hulpvragen onvoldoende doorkomen en er daardoor niet altijd toegekomen wordt aan een gezamenlijk plan van aanpak. Anderzijds geeft de toegang ook aan dat de vroegtijdige samenwerking hieromtrent met het onderwijs wordt gemist. Er liggen kansen om met de inrichting van de Sterke Lokale Teams (SLT's) ook aandacht te hebben voor de optimalisatie van de afstemming en samenwerking. Regio's waar dit bij eenieder naar tevredenheid verloopt, kunnen hierbij als voorbeeld dienen.
    - Tot slot lukt het in de gebiedsgerichte aanpak nog niet om de leerlingen altijd in het eigen gebied naar school te laten gaan. Zoals eerder aangehaald is het aantal leerlingen dat buiten het gebied naar het gespecialiseerd onderwijs gaat, nog altijd groot. Daarmee ligt er een opdracht voor de nieuwe planperiode om meer inclusief onderwijs in de reguliere scholen mogelijk te maken.
- Drie doelen zijn niet behaald:
    - Het deelnamepercentage so blijft te hoog. Ondanks dat we een daling zien naar 1,99% op 1 februari 2025, blijft dit boven de beoogde 1,25%.
    - Een ambitieus kwalitatief doel is dat alle leerlingen naar school gaan en het swv geen thuiszitters kent. Dat doel wordt niet behaald. We zien een afname in het aantal vrijstellingen 5A. Dus van deze categorie leerlingen, vinden er meer hun weg naar school. Tegelijkertijd zien we het aantal langdurig relatief verzuimers (ook op het regulier onderwijs) toenemen.
    - Voor de leerlingen die thuiszitten, lukt het in het merendeel van de gevallen niet om binnen drie maanden een ander passend alternatief gevonden te hebben. Met de categorie-indeling van de thuiszitters, zoals RBL Midden-Brabant gebruikt, hopen we meer grip te krijgen op de oorzaken van het thuiszitten, zodat hier gericht acties op gezet kunnen worden. Dit moet een duidelijke plaats in het nieuwe OSP krijgen.

2.3 Lessen voor de toekomst

De evaluatie laat zien dat het swv in beweging is en dat er belangrijke stappen gezet zijn. Het biedt een goede basis om de weg naar inclusief onderwijs op te gaan. Tegelijkertijd blijkt dat hier ook nog veel ontwikkeling in gevraagd wordt. Dit is een complex traject, waarvoor intensievere samenwerking tussen het regulier en gespecialiseerd onderwijs nodig is, maar ook samenwerking met de gemeente in een veranderend landschap met de hervormingsagenda jeugd. Voor de komende planperiode liggen de uitdagingen in het:

- Versterken van de ondersteuningsmogelijkheden op de reguliere scholen, vanuit een inclusief onderwijssysteem gedacht.
- Normaliseren van de tijdelijkheid van een so of sbo-plaatsing met meer en gerichte aandacht voor de terugplaatsing.
- Versterken van de doorgaande lijnen en overgangen van de (gespecialiseerde) voorschool naar regulier onderwijs en van PO naar VO, zodat leerlingen hier een ononderbroken leerproces kunnen volgen.
- Optimaliseren van de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en zorg om te komen tot inclusieve scholen.
- Terugdringen van het aantal thuiszitters.

3 Uitgangspunten, koers en doelstellingen voor 2026 - 2030

3.1 Uitgangspunten

Uitgangspunt voor passend onderwijs is de kernvraag hoe het onderwijs rekening kan houden met verschillen tussen kinderen. In het eerste OSP hebben de schoolbesturen voor het fundament van passend onderwijs aansluiting gezocht bij de Salamanca Verklaring van de UNESCO (1994). Daarin wordt onder andere verklaard dat:

- Ieder kind unieke eigenschappen, interesses, mogelijkheden en leerbehoeften heeft;
- Ieder kind een fundamenteel recht heeft op onderwijs en in staat wordt gesteld een acceptabel niveau van leren te bereiken en op peil te houden;
- Opleidingen moeten worden ontworpen en onderwijsprogramma's ingevoerd, die rekening houden met deze eigenschappen en leerbehoeften.

Deze uitgangspunten worden nog altijd onderschreven door de schoolbesturen.

Landelijke kaders en regionale vertaling

Onze uitgangspunten zijn ook in lijn met de verwachtingen die gesteld zijn vanuit het min. van OCW, de samenleving en de politiek, de wettelijke verplichtingen voor samenwerkingsverbanden, maar ook de maatschappelijke opdracht vanuit de overheid om toe te werken naar inclusief onderwijs in 2035.

Deze aanbevelingen en voorschriften worden uiteengezet in de volgende nationale kaders: ‘de Staat van het Onderwijs 2025,’ ‘het Programma van Eisen 2024,’ beleidskader ‘Met elkaar voor alle kinderen en jongeren en de Contouren werkagenda ‘Route naar Inclusief Onderwijs.’ Het swv onderschrijft deze voorschriften en regelgeving. Ten aanzien van de aanbevelingen, neemt het swv nadrukkelijk de volgende aanbevelingen over:

- Sturen op het vergrote van de deelname aan het regulier onderwijs, door het formuleren van concreet beleid hierop en de inzet van maatwerk.
- Stimuleren van de samenwerking tussen reguliere en speciale scholen in de richting van inclusief onderwijs en gebruikmaking van de ervaringen van anderen hierbij.
- Verder concretiseren van de afspraken in het ondersteuningsplan, waarmee deze afspraken niet vrijblijvend zijn.

Het swv merkt op dat zij te maken heeft met diverse moties en een instabiel politiek landschap, dat van invloed kan zijn op de wijze waarop het swv haar taken uit kan en mag voeren. Deze ontwikkelingen volgt het swv en waar nodig worden de plannen daarop bijgesteld.

Specifieke uitgangspunten voor de inrichting van het swv

Tot slot kennen we een aantal uitgangspunten die specifiek voor dit swv gekozen zijn:

- Het swv kiest voor het bestuursmodel, waarbij het merendeel van de middelen naar de schoolbesturen gaat, zodat zij daar passend en inclusief onderwijs mee in kunnen richten. Dat zorgt er ook voor dat interventies in met name het preventieve stuk, de verantwoordelijkheid zijn van de schoolbesturen zelf.
- Het bestuursbureau van het swv blijft klein, de scholen zijn aan zet. Het swv is ondersteunend aan de scholen en schoolbesturen om te komen tot inclusief onderwijs en richt zich daarbij voornamelijk op haar wettelijke taak.
- Het onderwijs wordt zo thuisnabij en inclusief mogelijk ingericht, in samenwerking met partners.
- Het swv volgt de landelijke en gemeentelijke ontwikkelingen in de hervormingsagenda jeugd en de vorming van sterke lokale teams in elke gemeente. Waar mogelijk en nodig zoekt zij hierover actief afstemming en samenwerking met de gemeenten.

In dit nieuwe ondersteuningsplan zal het swv het huidige beleid in hoge mate continueren en waar nodig extra impulsen geven. Dat doen we door:

- De verbrede toelating de komende planperiode verder te versterken door uiteindelijk alle leerlingen met ondersteuningsbehoeften passend bij een TLV so laag, te plaatsen op het sbo met verbrede toelating;
- Met de gebiedsgerichte aanpak meer planmatig te werken aan het versterken van het ondersteuningsniveau in het gebied in samenwerking tussen scholen/ schoolbesturen onderling (inclusief so en sbo-scholen) en met partners als gemeenten, GGD, e.d;
- Meer regie te pakken in terugplaatsingen vanuit het so naar sbo en regulier of sbo naar regulier onderwijs

- Meer regie te pakken in de leerlingen uit de onderinstroom om hen toe te leiden naar een zo thuisnabij mogelijke onderwijsplaats

3.2 Koers

De koers van het swv is:

Op weg naar inclusief onderwijs in 2035 bouwen wij samen met ketenpartners aan een inclusief onderwijssysteem dat ieder kind de kans geeft zich optimaal voor te bereiden op een actieve rol in de samenleving, passend bij zijn of haar mogelijkheden.

Kerntaak van het swv is het ervoor zorgdragen dat alle leerlingen op de deelnemende scholen van het swv passend onderwijs ontvangen. Scholen en schoolbesturen hebben een maatschappelijke opdracht dit onderwijs zo inclusief mogelijk in te richten. De activiteiten van het swv zijn vooral gericht op het ondersteunen van de schoolbesturen en scholen bij deze maatschappelijke opdracht. Het uiteindelijke doel is dat de besturen en scholen mede door de ondersteuning van het swv hun zorgplicht volledig kunnen realiseren, zodat passend onderwijs wordt geboden aan alle leerlingen van de deelnemende scholen. Voor dit passend onderwijs op de scholen zijn de schoolbesturen verantwoordelijk. Het swv heeft hierin een afgeleide verantwoordelijkheid, namelijk het zorgdragen voor een dekkend aanbod zodat geen leerlingen tussen wal en schip raken en er voor elke leerling een passend ondersteuningsaanbod beschikbaar is. Het is de taak van de schoolbesturen zelf om het inclusief denken en handelen van hun medewerkers te versterken en hen mee te nemen in de stappen die daarvoor nodig zijn.

De afgelopen jaren is een eerste ombuiging gerealiseerd in de leerlingenstromen, waarmee er minder leerlingen naar het speciaal onderwijs gaan, het sbo een lichte stijging laat zien, maar er vooral meer leerlingen op regulier onderwijs geplaatst blijven. Dit OSP is erop gericht om die ombuiging in de leerlingstromen te borgen en te versterken. Door het verder versterken van de gebiedsgerichte aanpak, wordt er gestuurd op bewegingen waarbij leerlingen meer binnen de reguliere scholen begeleid kunnen worden en als het niet anders kan, verwezen worden naar het sbo in het swv. Deze sbo-scholen hebben een verbreed profiel, waardoor leerlingen die voorheen naar het so gingen, nu ook op het sbo ondersteund kunnen worden. Een verwijzing naar het so vindt alleen plaats als het gaat om dermate intensieve ondersteuningsbehoeften dat een TLV so midden of hoog geïndiceerd is of er andere zwaarwegende argumenten zijn om toch het so te prefereren boven het sbo.

3.2.1 Een verdere concretisering van de koers

Uit de gesprekken in de DNR, met de scholen in de gebieden en tijdens directeuren, ib en dbg-bijeenkomsten blijkt dat er behoefte is om de koers verder te concretiseren. Daarvoor gebruikt het swv de inclusieladders van Sardes:

De bestuurders hebben aangegeven te willen streven naar de hoogste trede (trede 5) ten aanzien van de didactische inclusie en trede 4 voor de organisatorische en sociale inclusie. Daarbij werden de treden iets anders omschreven en hebben de bestuurders aangegeven concreet naar het volgende toe te willen werken gedurende het nieuwe ondersteuningsplan:

- Bijna alle kinderen kunnen naar een school in de eigen wijk, buurt of stadsdeel;
- Leerlingen zitten (meestal) bij elkaar in de klas en worden soms uit de klas gehaald voor aparte instructie/ondersteuning;
- Het onderwijsprogramma is flexibel en sluit aan bij de ondersteuningsbehoeften van elke leerling.

3.2.2 Concretisering in de doelgroepen en aantallen

Maken we een verdere vertalingsslag dan gaat het om de volgende leerlingen:

- Leerlingen met ondersteuningsbehoeften passend bij een TLV sbo of een TLV so laag. Het gaat nadrukkelijk niet om de leerlingen met een TLV so midden of hoog.

- Het ministerie streeft naar uiteindelijk in 2035 naar 1% van de leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs. Voor de komende planperiode streven we als swv naar 3,5% in het go, waarvan 1% op het so en 2,5% in het sbo.
- Voor de reguliere scholen richten we ons op het ondersteunen van leerlingen die eerder naar het sbo gingen. Voor het sbo richten we ons op de leerlingen die anders een TLV so laag kregen. Scholen werken daarbij samen aan deze opdracht in de gebieden.

3.3 Ambities

De ambities van het swv liggen op drie gebieden: inclusief, preventief en samen.

3.3.1 Inclusief

Uit de afgelopen vier jaar is gebleken dat leerlingen meer dan in de jaren daarvoor doorgestroomd zijn naar een vorm van speciaal (basis-)onderwijs. Dat houdt voor ons swv in dat deze leerlingen niet in het eigen gebied naar school kunnen en daarvoor vaak ver moeten reizen. Juist om ook de maatschappelijke opdracht rond socialisatie goed te kunnen volbrengen, vinden we het van belang dat leerlingen in de eigen buurt met de eigen kinderen naar school kunnen gaan. Verder weten we uit onderzoek dat de kansen op succes in het vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt hoger zijn voor leerlingen uit het regulier onderwijs dan uit het speciaal onderwijs. Daarom heeft het swv de ambitie om leerlingen meer inclusief naar school te laten gaan, zodat zij onderdeel uit blijven maken van hun wijk en het onderwijs en in samenwerking met partners de verantwoordelijkheid oppakt om te zorgen dat deze leerlingen in het eigen gebied passend aanbod kunnen hebben. Juist in de regio van dit swv liggen daar kansen voor, aangezien er geen scholen voor speciaal onderwijs in het gebied van het swv staan. We moeten met elkaar zorgen voor een klimaat, waarin leerlingen alleen verwezen worden indien het echt niet anders kan. Dat vraagt dus om inzet op de reguliere scholen zelf om de ondersteuningsmogelijkheden te versterken en met elkaar te kijken naar wat er nodig is op de scholen.

3.3.2 Preventief

Een tweede gebied is preventief. Scholen voor so geven nog altijd aan dat leerlingen te laat verwezen worden. Juist door preventiever in te zetten, kunnen we ervoor zorgen dat leerlingen al vroeg extra ondersteuning krijgen en daarmee inclusief onderwijs kunnen volgen. Een andere vorm van preventie is vroeg wat steviger inzetten, waardoor na een korte periode van specialistische begeleiding, thuisnabij onderwijs weer tot de mogelijkheden behoort. Hier horen de TLV's met terugplaatsingsopdracht bijvoorbeeld bij. Het kan ook gaan om tussenvoorzieningen of groepsarrangementen die door de besturen worden ingericht. De ambitie van het swv is om de ondersteuningsstructuur en het ondersteuningsaanbod dusdanig weg te zetten dat we er vroeg bij zijn. Een belangrijke opdracht daarvoor ligt bij de schoolbesturen en scholen zelf om met elkaar verder te bouwen aan het steeds verder verhogen van de basisondersteuning en/ of anders organiseren van de extra ondersteuning. Opdracht aan de schoolbesturen is om met de eigen

medewerkers na te denken over de wijze waarop leerkrachten goed meegenomen worden in de ontwikkelingen. Het bureau van het swv kan mee nadenken hoe zij ondersteunend kan zijn aan deze processen.

3.3.3 Samen

Het laatste gebied is gericht op samen. Juist door gezamenlijk de verantwoordelijkheid te dragen voor de leerlingen uit het eigen gebied en daarbij de juiste samenwerkingspartners te vinden en krachtige verbindingen te leggen, kunnen oplossingen bedacht worden om leerlingen nog beter te kunnen ondersteunen. Samenwerking heeft ook te maken met expertisedeling en het leren van en met elkaar. Dat blijft een belangrijk onderdeel voor het swv, waarmee scholen elkaar kunnen inspireren en samen nog sterker worden. Tot slot hecht het swv veel waarde aan een goede samenwerking met ouders. Zij sluit daarvoor in ieder geval aan bij de wet versterking positie leerlingen en ouders, waarvoor het hoorrecht in het OPP getoetst wordt door het swv en zij een ouder- en jeugdsteunpunt heeft ingericht om ouders te informeren en te ondersteunen.

3.4 Doelen

Om deze koers waar te kunnen maken, worden de volgende doelen gesteld. De kwalitatieve doelen zijn geordend per aandachtsgebied. Als deze doelen bereikt worden, zorgt dat voor het behalen van de kwantitatief gestelde doelen.

Kwantitatieve doelen

- Het percentage leerlingen op scholen voor so is maximaal 1,00%.
- Het percentage leerlingen op scholen voor sbo is maximaal 2,50%.
- So en sbo-scholen plaatsen jaarlijks minimaal 1 á 2 leerlingen door naar een lichtere onderwijsvoorziening
- Alle leerlingen gaan naar school. Het swv kent geen thuiszitters.

Inclusief

- Algemeen:
  - Alle scholen en schoolbesturen zijn de visie toegedaan zo inclusief mogelijk te denken en handelen en zorgen voor draagvlak onder hun personeel. We streven minimaal naar ondersteuningsaanbod in het eigen gebied (op de inclusieladders van Sardes: bijna alle kinderen kunnen naar een school in de eigen wijk, leerlingen zitten (meestal) bij elkaar in de klas en worden soms uit de klas gehaald voor aparte instructie of ondersteuning en het onderwijsprogramma is flexibel en sluit aan bij de ondersteuningsbehoefte van elke leerling)
  - De besturen en scholen maken hun zorgplicht waar en indien zij geen passende onderwijsplek kunnen bieden aan een leerling, zorgen zij er samen met hun bestuur en het swv voor dat de leerling elders kan worden geplaatst. Uitgangspunt is een zo thuisnabij mogelijke school.
  - Ieder kind krijgt kwalitatief passend onderwijs. Dat onderwijs is in principe in het gebied waar de leerling woonachtig is (thuisnabij).

- Terugplaatsing:
  - Alle sbo en so-scholen plaatsen minimaal 1 á 2 leerlingen per schooljaar terug naar een lichtere ondersteuningsvoorziening. Terugplaatsing vindt altijd plaats in overleg met ouders, de school van herkomst en de beoogde school.
  - Het streven is bij de overgang van primair naar voortgezet onderwijs, leerlingen in principe terug te plaatsen naar regulier VO. Doel is het patroon waarbij leerlingen min of meer vanzelfsprekend van so naar vso gaan te doorbreken.

Preventief

- Basisondersteuning:
  - De basisondersteuning op alle scholen is op orde en ten minste op het niveau van de landelijke norm basisondersteuning. De schoolbesturen zijn daarvoor verantwoordelijk en ondernemen actie als de basisondersteuning niet op orde is.
  - De ondersteuningsbehoeften van leerkracht, school en leerlingen staan centraal bij het denken, praten en handelen. Uitgangspunt is eerst het eigen handelen te versterken, daarna pas te kijken wat de leerling dan nog specifiek nodig heeft.
  - De scholen werken planmatig en doelgericht aan de ontwikkeling van leerlingen. Deze planmatigheid komt enerzijds tot uiting in de ondersteuningsniveaus op school en binnen het bestuur en anderzijds in de OPP's van de school.
  - Scholen hebben goed functionerende interne en externe ondersteuningsteams, waarin taken, rollen en verantwoordelijkheden duidelijk belegd zijn en waarin verbinding wordt gezocht met belangrijke partners als gemeente, zorgpartners en leerplicht.
  - De schoolbesturen zorgen ervoor dat de beschikbare middelen van het swv ten goede komen aan de ondersteuning van de leerlingen.
- Extra ondersteuning:
  - De besturen en scholen hebben de middelen voor extra ondersteuning vanuit het swv doelmatig en rechtmatig ingezet in hun organisatie.
  - De besturen en scholen zetten voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften de middelen vanuit het swv planmatig in en maken deze inzichtelijk in de OPP's.

- Dekkend netwerk:
  - Er is een dekkend en samenhangend netwerk van kwalitatief goede ondersteuningsvoorzieningen, in het geval er meer ondersteuning nodig is dan de basisschool kan bieden.
  - Schoolbesturen en basisscholen versterken de kwaliteit en breedte van hun ondersteuningsmogelijkheden en repertoire.
  - Het volgen van de stappen uit het thuiszittersprotocol leidt ertoe dat leerlingen niet thuis komen te zitten en dat er in overleg met ouders, gemeente en onderwijs binnen vier weken een passende ontwikkelplaats is gecreëerd voor deze leerling.

Samen

- Afstemming:

  - De doorgaande lijnen met voorschoolse instellingen en het vo lopen soepel in elkaar over, waardoor leerlingen een ononderbroken leerproces kunnen doormaken.
  - Er is een goede afstemming en samenwerking tussen onderwijs, zorg en jeugdhulp/jeugdzorg. De intentie is op lokaal niveau te werken vanuit een kind, een gezin, een plan.
- Samenwerking:
  - Het swv versterkt de samenwerking, de kennisuitwisseling en kennisdeling tussen de besturen en hun scholen.
  - Besturen en scholen werken in vastgestelde gebieden (regio's) samen met elkaar aan een dekkend netwerk. Daarbij wordt optimaal en vroegtijdig samengewerkt met de Sterke Lokale Teams van de gemeenten en met sbo en so.
  - Scholen en schoolbesturen dragen er zorg voor dat de leerling uit een regio, die regio niet uit hoeft en thuisnabij de ondersteuning geboden krijgt die het nodig heeft.

4 Ondersteuningsstructuur

In dit hoofdstuk wordt de ondersteuningsstructuur van het swv beschreven. Ingegaan wordt op de toeleiding naar ondersteuning (paragraaf 4.1), de gebiedsgerichte aanpak (paragraaf 4.2), het ondersteuningsaanbod binnen het swv (paragraaf 4.3), de organisatie van de expertisedeling en -versterking (paragraaf 4.4), de overgang PO naar VO (paragraaf 4.5), de samenwerkingspartners (paragraaf 4.6) en de verkenning samenwerking en expertisedeling (paragraaf 4.7).

4.1 Toeleiding naar ondersteuning

4.1.1 Vormen en niveaus van ondersteuning

Drie vormen van ondersteuning binnen het samenwerkingsverband

Om leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte goed en tijdig te kunnen bedienen, is het belangrijk om een heldere ondersteuningsstructuur te hebben. Binnen het swv worden drie vormen van ondersteuning onderscheiden.

1. *Basisondersteuning:* Scholen werken planmatig, doelgericht en opbrengstgericht. Scholen zijn in staat om leerlingen binnen de eigen groep effectieve verlengde instructie te geven en bouwen extra oefenmomenten in voor leerlingen die dat nodig hebben. Aan de bovenkant kunnen scholen een programma voor verrijking en verdieping inzetten op het moment dat leerlingen extra uitdaging nodig hebben. Het uitzetten van een eigen leerlijn en dit inpassen in het klassenmanagement valt ook binnen de basisondersteuning. De scholen voldoen ten minste aan de landelijke norm voor basisondersteuning.
2. *Lichte ondersteuning:* is het geheel aan voorzieningen dat de scholen en schoolbesturen hebben ingericht om leerlingen te begeleiden die buiten de basisondersteuning vallen. De besturen hebben hier middelen voor gekregen van het swv.
3. *Zware ondersteuning:* is de ondersteuning die een leerling nodig heeft op een school voor s(b)o. Dit zijn leerlingen waar een Toelaatbaarheidsverklaring (TLV) voor afgegeven wordt. Daarnaast is er bij het swv ook budget beschikbaar om een maatwerkarrangement aan te vragen. Deze zware ondersteuning voor een leerling op een reguliere basisschool is altijd leerlinggebonden en kan niet ingezet worden voor een groep leerlingen. Het zijn leerlingen die normaliter door zouden stromen naar sbo of so en niet bekostigd kunnen worden uit de middelen voor de lichte ondersteuning, binnen de context van de veranderende mogelijkheden, waarbij scholen/schoolbesturen een steeds inclusiever aanbod realiseren in elk gebied.

Vijf zorgniveaus

Besturen en scholen werken met een ondersteuningsstructuur die uit vijf niveaus bestaan. Hiermee kunnen zij steeds een stap opschalen op het moment dat school met een leerling vastloopt. Dat zijn de volgende niveaus:

1. Algemene ondersteuning door de groepsleerkracht.
2. Extra ondersteuning in de groep.

3. Extra ondersteuning op schoolniveau door intern deskundigen.
4. Extra ondersteuning bovenschools of vanuit het gebied.
5. Extra ondersteuning vanuit het swv.

Ondersteuningsniveau 1: algemene ondersteuning door de groepsleerkracht
In dit ondersteuningsniveau is het van belang dat de leerkracht goed lesgeeft en dat het aanbod en de onderwijstijd aansluiten bij de behoeften van de populatie van de school en groep (OP0, OP1, OP3, OP4, VS1 en VS2 vanuit het inspectiekader zijn dus op orde).

Ondersteuningsniveau 2: extra ondersteuning in de groep
Binnen dit ondersteuningsniveau is het van belang dat er heldere afspraken liggen op schoolniveau wanneer leerlingen extra ondersteuning in de groep krijgen en op welke wijze dat georganiseerd is (OP2 van het inspectiekader is dus op orde). In de groepsbesprekingen met de intern begeleider (ib'er) wordt bekeken hoe de organisatie haalbaar gemaakt kan worden voor de leerkracht.

Ondersteuningsniveau 3: extra ondersteuning op schoolniveau door intern deskundigen
Op ondersteuningsniveau 3 wordt de ib'er inhoudelijk ook meer betrokken en wordt er gezocht naar mogelijkheden die er aanvullend aan de ondersteuning in de groep geboden kunnen worden voor de leerling en/of leerkracht. Hiervoor worden ook de middelen van het swv gebruikt, zodat er planmatige extra inzet gedaan kan worden voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften. De dbg'er heeft hier ook al een rol. De leerling wordt besproken in het interne ondersteuningsteam.

Ondersteuningsniveau 4a: extra ondersteuning bovenschools
Hier wordt het externe ondersteuningsteam, ofwel het oude ZAT (zorgadviesteam) betrokken. Wanneer nodig wordt hier in afstemming met de jeugdhulp of gezondheidszorg besproken wie welke ondersteuning gaat bieden aan de leerling en met welk doel. Hier worden ook overwegingen gemaakt voor doorplaatsing naar tussenvoorzieningen van het bestuur, een andere basisschool of inzet van lichte/ bestuursarrangementen. De dbg'er is betrokken in deze stap.

Ondersteuningsniveau 4b: extra ondersteuning vanuit het gebied
Mocht een school in bovengenoemde ondersteuningsniveaus vast blijven lopen met een leerling, wordt deze leerling besproken in het gebied. Elk gebied richt hiervoor een eigen werkwijze in. Uitgangspunt is dat de leerling in principe thuisnabij passend onderwijs in het eigen gebied ontvangt en dat de aangesloten scholen en schoolbesturen daarvoor intensief samenwerken. Alleen wanneer er geen passende ondersteuning binnen het gebied ingericht kan worden vanuit eigen middelen of het gebied deskundigenadvies nodig heeft over een passende aanpak voor een leerling, wordt de stap naar ondersteuningsniveau 5 gemaakt.

Ondersteuningsniveau 5: extra ondersteuning vanuit het swv
Indien voorgaande stappen onvoldoende ontwikkeling opleveren voor de leerling, wordt de leerling aangemeld voor extra ondersteuning vanuit het swv. Dat kan zijn een arrangement voor extra ondersteuning op de school of plaatsing op het sbo. Alleen wanneer een arrangement op regulier

onderwijs of plaatsing op de verbrede sbo-school onvoldoende toereikend is, wordt gekozen voor plaatsing op het so.

Het is van belang dat de scholen en besturen heldere afspraken gaan maken over wat er van de leerkracht, ib'er, specialisten en deskundige bevoegd gezag (dbg'er) verwacht wordt in elke stap en welke externe partners wanneer betrokken worden. De opschaling in ondersteuningsniveaus gebeurt altijd gelaagd. De ondersteuning die dus in een voorgaand niveau geboden werd, blijft bestaan, maar deze wordt geïntensiveerd of door een specialist verder vormgegeven. De ondersteuning in de groep blijft bestaan. Het is ook van belang dat de school al deze stappen doorloopt, de interventies duidelijk beschrijft in het OPP met de bijbehorende effecten en de wijze waarop de middelen vanuit het swv daarvoor zijn ingezet, om te zien wat de leerbaarheid van de leerling is en waar de ondersteuning voor een leerling uit moet bestaan. Bij een aanvraag voor een arrangement of TLV zal de Toelaatbaarheids- en Adviescommissie (TAC) de gevolgde stappen toetsen.

4.1.2 Deskundige bevoegd gezag (dbg'er)

Om scholen te ondersteunen bij het uitvoeren van de zorgniveaus, beschikt elk regulier schoolbestuur over een dbg'er[4]. De dbg'er is de schakel tussen de scholen c.q. het schoolbestuur en het swv. De dbg'er checkt met de ib'er of alle stappen binnen de basisondersteuning en lichte ondersteuning doorlopen zijn en of een aanvraag door kan naar het swv. De dbg'er is ook het eerste aanspreekpunt voor vragen van scholen. Zij kennen de sociale kaart en kunnen scholen ondersteunen in het helpen arrangeren. Daarmee zijn zij ook verantwoordelijk voor het proces van arrangeren binnen het bestuur.
Verder heeft de dbg'er een belangrijke rol in het gebied. Op het moment dat er gedacht wordt aan een verwijzing naar het so of het sbo, onderzoekt de dbg'er met de scholen in het gebied naar de mogelijkheden om een leerling op een andere reguliere basisschool te plaatsen. De dbg'ers zijn over het algemeen het aanspreekpunt in elk gebied. Ook op het moment dat er leerlingen vanuit de onderinstroom of de terugplaatsingen een plaats op het regulier onderwijs zoeken in het gebied (waarbij de makelaar terugplaatsingen of coördinator onderinstroom mogelijkheden zien voor een overstap naar regulier), zijn de dbg'ers de personen die met hun scholen kijken waar de mogelijkheden liggen. Zij kennen dan ook een nauwe samenwerking met de contactpersonen van het swv rond de onderinstroom en terugplaatsingen.
Daarnaast heeft de dbg'er ook een aantal monitorende functies. Zo monitort de dbg'er de leerlingstroom naar de TAC, maar ook de kwaliteit van de basisondersteuning binnen het schoolbestuur. Deze informatie wordt besproken in de monitorgesprekken met de schoolbesturen.
Tot slot is de dbg'er ook het aanspreekpunt voor het swv. Zij zijn de contactpersoon voor de TAC als het gaat om aanvragen voor arrangementen en TLV's. Verder informeert de dbg'er het swv over alles wat er leeft binnen het bestuur en de scholen op het gebied van ondersteuning. Ook denkt de dbg'er mee over activiteiten van het swv en geeft suggesties ter verbetering. Het is aan de schoolbesturen om te bepalen hoe zij het takenpakket van de dbg'er precies invullen. Wel bekostigt het swv per

[4] Zie de notitie: De rol van de dbg'er in het samenwerkingsverband (maart 2017)

dbg'er een aantal uren per week voor de activiteiten die de dbg'er op het niveau van het swv uitvoert. Dit is opgenomen in de meerjarenbegroting.

In principe is de dbg'er in dienst van het eigen schoolbestuur en heeft de bestuurder functionerings- en beoordelingsgesprekken met de dbg'er. Voor het deel dat het swv faciliteert, voert het swv voortgangsgesprekken met de dbg'er. Onderliggend voor deze gesprekken zijn de taken die benoemd zijn in het document 'De rol van de dbg'er in het swv' van maart 2017.

4.1.3 Toelaatbaarheids- en adviescommissie (TAC)

Rol TAC
Als bovenstaande stappen in de ondersteuningsstructuur onvoldoende opleveren voor de ontwikkeling van een leerling, heeft swv PO LHA de TAC waar scholen zich toe kunnen richten. De TAC heeft drie functies.

1. Het verstrekken van adviezen.
2. Het toekennen van arrangementen.
3. Het toekennen van TLV's voor so en sbo.

De commissie is een multidisciplinair team en bestaat uit vier personen: een orthopedagoog-generalist, een psycholoog, een onderwijskundige en schoolmaatschappelijk werker. Voor aanvragen leveren scholen een dossier aan bij de TAC via een digitaal systeem (Tommy). Hiermee wordt de privacy gewaarborgd. De commissieleden bereiden de aanvraag onafhankelijk van elkaar voor, waarna er een professioneel overleg volgt tussen de commissie en dbg'er. Toekenning van arrangementen of TLV gebeurt op basis van beslisregels, opgenomen in het document 'Beslisregels afgeven TLV en arrangement'. Uitgangspunten zijn de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling en de mate waarin een school ondersteuning nodig heeft om hieraan tegemoet te komen. Daarnast gaat het swv ervan uit dat een plaatsing op het gespecialiseerd onderwijs tijdelijk van aard is, waarna een leerling weer terug kan keren naar regulier onderwijs. Een uitgebreide beschrijving van de procedure rond het aanvragen van TLV's, arrangementen en adviezen, is opgenomen in het document 'Protocol werkwijze toelaatbaarheids- en adviescommissie'[5].

Arrangementen
De TAC heeft een budget voor het toekennen van maatwerkarrangementen. Dit budget is bestemd voor zwaardere arrangementen. Te denken valt aan drie categorieën:

- Leerlingen die in principe in aanmerking komen voor een TLV so of sbo, maar die met een arrangement in het regulier onderwijs kunnen blijven.
- Maatwerkarrangementen. In deze arrangementen wordt op maat voor leerlingen bepaald welke ondersteuning zij nodig hebben op een school bovenop de basis- en extra ondersteuning die

[5] Protocol van werkzaamheden toelaatbaarheids- en adviescommissie, augustus 2017. https://www.samenwerkingsverbandlha.nl/po/wp-content/uploads/sites/2/2017/11/Protocol-werkwijze-Toelaatbaarheids-en-Adviescommissie-1.pdf

scholen bieden. Hier wordt eveneens de afstemming met de jeugdhulp gezocht om te zien welke ondersteuning vanuit welk budget (onderwijs of jeugdhulp) bekostigd kan worden.

- Aanbodgerichte arrangementen. Het swv heeft een aantal meer standaard arrangementen, waar scholen een beroep op kunnen doen. De bedragen en te bieden ondersteuning staan vast. Het swv kent de volgende aanbodgerichte arrangementen:
  - Doe-klas bij MET Praktijkonderwijs (MET). In deze doe-klas worden leerlingen voor een periode van zo'n 10 tot 12 weken geplaatst, waarbij ze één dag in de week meelopen met een groep van de MET. Het zijn leerlingen uit groep 7 of 8, waarbij het de verwachting is dat ze uit gaan stromen naar het praktijkonderwijs en die vastlopen in het reguliere onderwijs vanwege het meer theoretische aanbod. Meer informatie is te vinden in het document 'Aanmeldprocedure doe-klas' op de website van het swv.
  - Terugplaatsing. Op het moment dat een leerling terugstroomt van s(b)o naar regulier onderwijs, geeft het swv een standaard terugplaatsingsarrangement af (4500 euro voor een terugplaatsing van sbo naar regulier onderwijs en 5000 euro voor een terugplaatsing van het so[6] naar regulier onderwijs) waarmee de overstap soepel kan verlopen en de eerste ondersteuning aan de leerling geboden kan worden. Wanneer dat nodig is, kan de school daarna een arrangement aanvragen bij het swv in het systeem Tommy. Daarbij vragen we het OPP van de school op met daarin het plan van aanpak. Zie voor meer informatie het document 'Doorplaatsingsbeleid vanuit s(b)o'. De makelaar terugplaatsingen kijkt met de school van herkomst naar een kansrijke invulling van dit arrangement en adviseert de school hier mede over.
  - Startarrangement. Voor leerlingen die uit een specialistische voorschoolse voorziening komen en die een start gaan maken in het regulier onderwijs, stelt het swv een startarrangement beschikbaar. Hier is een vast bedrag aan gekoppeld om de leerling een zachte landing in regulier onderwijs te geven en extra ondersteuning te kunnen bieden. Het gaat om een bedrag van 5000 euro voor een half jaar, wat uitgesmeerd mag worden over een langere periode. Mocht er daarna nog meer ondersteuning nodig zijn, kan de school een verlenging via een maatwerkarrangement aanvragen volgens de daarvoor geldende regels.
  - Overbruggingsarrangement voor leerlingen die al een TLV ontvangen hebben, maar waarbij de tijd tussen afgifte van de TLV en de daadwerkelijke plaatsing te lang duurt en de leerling dreigt uit te vallen. Het gaat hier om incidentele gevallen. Het swv stelt de middelen van het so of het sbo naar rato beschikbaar om de periode op het regulier onderwijs te overbruggen.
  - OZAPP (OnderwijsZorgArrangement voor leerlingen met een (vermoeden van) Psychiatrische Problematiek). Doel van dit arrangement is scholen te ondersteunen in het vertalen van de behandeldoelen naar aanpassingen in de onderwijspraktijk om te voorkomen dat leerlingen uitvallen. Meer informatie is te vinden in het document 'Aanmeldprocedure OZAPP' op de website van het swv.

[6] Zuiderbos neemt hierin een bijzondere positie in, vanwege de koppeling aan een behandeling. De trajectbegeleiders bieden nazorg, waardoor het aanvullende budget van het swv wat lager ligt.

Het swv heeft in principe geen maximum voor een arrangement vastgesteld. Zij hanteert als richtlijn dat een arrangement in principe niet hoger is dan een sbo of so-bekostiging, afhankelijk van de ondersteuningsbehoefte. Gezien het maatwerk dat het swv nastreeft kan dit incidenteel hoger worden, maar dan is er ook uitzicht op een sterke groei bij een leerling. Daarnaast heeft het swv een maximering aan het uurtarief aangebracht. Dit bedrag wordt afgestemd op de vergoedingen die de gemeente uitkeert voor begeleiding van leerlingen en wordt per schooljaar opnieuw geïndexeerd. Een verdere uitwerking van de werkwijze en taken van de TAC is opgenomen in het document 'protocol werkwijze toelaatbaarheids- en adviescommissie'.

De lichte of groepsarrangementen worden door de besturen zelf verstrekt. Daartoe krijgen de schoolbesturen een budget voor extra ondersteuning vanuit het swv. Besturen formuleren op dit punt eigen beleid. Als er in een latere fase een arrangement vanuit het swv nodig is, wordt het effect van het (groeps-)arrangement op bestuursniveau beschreven, zodat het swv inzicht verkrijgt in de effecten van de ingezette middelen. Voor de overige arrangementen op bestuursniveau wordt in het monitorgesprek besproken wat de effecten hiervan waren.

Verlengingen van TLV's en terugplaatsing
Het swv stimuleert terugplaatsing actief. In aansluiting op verbeterpunt 23 passend onderwijs uit de brief van minister Slob[7] geeft swv PO LHA een TLV voor de gehele basisschoolperiode, tenzij:

- Het een hele jonge leerling betreft en het verloop van de ontwikkeling nog onzeker is;
- De verwijzende school of instantie specifiek aangeeft een overstapmogelijkheid voor de leerling binnen afzienbare tijd te zien;
- De TAC kortlopende doelstellingen meegeeft aan de plaatsing, waarna een overstap mogelijk wordt geacht.

Twee keer per jaar voert de 'makelaar terugplaatsingen' gesprekken met de so en sbo-scholen over de leerlingen die op hun scholen geplaatst zijn en de kansen die er zijn om de leerlingen daadwerkelijk terug te plaatsen naar een lichtere ondersteuningsvoorziening (dus van so naar sbo of regulier en van sbo naar regulier onderwijs). Mogelijkheden rond symbiose worden hierin ook besproken als een eventuele tussenstap naar een volledige overstap naar regulier onderwijs. Hierdoor leggen zowel het s(b)o als het swv de focus op de terugstroom van leerlingen en wat daarvoor nodig is in plaats van het behoud van de leerlingen in speciale voorzieningen. Het swv streeft naar een doorplaatsing van 1 á 2 leerlingen per schooljaar per so of sbo-school. Voor de procedure rond terugplaatsing wordt verwezen naar het document 'Doorplaatsingsbeleid vanuit s(b)o'[8] op de website.

[7] Verbeteraanpak passend onderwijs en route naar inclusiever onderwijs, november 2020.
[8] Doorplaatsingsbeleid vanuit s(b)o, mei 2020. https://www.samenwerkingsverbandlha.nl/po/wp-content/uploads/sites/2/2020/09/COM-2020-007-Doorplaatsingsbeleid-vanuit-sbo.pdf

4.2 Gebiedsgerichte aanpak

In de vorige OSP-periode is er een start gemaakt met de gebiedsgerichte aanpak. Gebieden hebben procedures ingericht waarbij er op het gebied van casuïstiek gekeken wordt welke (andere) school in het gebied tegemoet kan komen aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling. Daarnaast is er een stap gemaakt in de ontwikkelopdracht die alle gebieden hebben om te komen tot meer inclusie. In deze OSP-periode werken we die ontwikkelopdracht nadrukkelijker uit met elkaar in een BOP (BuurtOntwikkelPlan).

In een gebiedsgerichte (of regionale) aanpak gaat geen kind het gebied uit, tenzij het niet anders kan. Scholen werken bestuurs- en sectoroverstijgend aan mogelijkheden om leerlingen thuisnabij onderwijs te kunnen bieden. Ieder gebied of regio heeft ruimte om daar een eigen invulling aan te geven. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat in een bepaald gebied scholen specifieke specialismen gaan ontwikkelen om zo gezamenlijk tot een dekkend geheel te komen. Het kan ook betekenen dat scholen meer gezamenlijk optrekken om het niveau van de basis- en extra ondersteuning op alle scholen in dat gebied te verhogen. Daarnaast is het belangrijk om aan de hand van de ontwikkeldoelen vast te stellen welke partners nodig zijn om deze doelen te behalen. Denk hierbij aan samenwerkingen met gemeenten, jeugdhulppartners, kinderopvang, e.d. De scholen in de verschillende gebieden werken hun gekozen aanpak uit in een BOP.

Met de gebiedsgerichte aanpak hanteert het swv een aantal uitgangspunten:

- Alle leerlingen uit het gebied krijgen onderwijs op één van de scholen uit dat gebied.
- Wanneer een school vastloopt in de ondersteuning aan een leerling, gaat het bij de collega-scholen na of zij expertise of mogelijkheden hebben om deze leerling te ondersteunen, dan wel onderzoeken met de ouders en het swv of de leerlingen naar een andere basisschool in dat gebied geplaatst kunnen worden. Daarbij kan ook gebruik worden gemaakt van de expertise van het sbo en het so in de vorm van bijvoorbeeld ambulante begeleiding en van de stevige lokale teams (SLT's) van de gemeenten
- Wanneer alle scholen uit het gebied aangeven de leerling niet te kunnen ondersteunen, wordt onderzocht welke inzet nodig is om een leerling toch binnen regulier onderwijs te ondersteunen, eventueel aangevuld met een arrangement vanuit het swv. Ook daarbij kan ondersteuning worden ingezet van sbo en so.
- Als het niet anders kan, wordt een leerling verwezen naar het sbo met verbrede toelating in het swv.
- Enkel in uitzonderlijke gevallen wordt een leerling verwezen naar het so. Het gaat daarbij in principe om leerlingen waarbij de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften dusdanig intensief zijn dat er een TLV so midden of hoog geïndiceerd is. Alleen in uitzonderlijke gevallen wordt er nog een TLV so laag afgegeven.

Het swv maakt de volgende indeling in gebieden:

- De scholen in de gemeente Altena (regio voormalig Aalburg)
- De scholen in de gemeente Heusden

- De scholen in de gemeente Waalwijk:
  - West: Besoyen, Teresia, Pater vd Geld/v.d. Heijden, Juliana v. Stolberg
  - Oost: De Hoef/Hugo, Baardwijk, Pieter Wijten en Meerdijk
  - Buiten: De Koningsschool, Villa Vlinderhof, De Rank, De Vrijhoeve, De Bron, De Veste, De Brug
- De scholen in de gemeente Loon op Zand

Het kan zijn dat een gebied zelf afspraken maakt over met welke deelgebieden casuïstiek besproken wordt. Met name in de grote gebieden zal dit een vraagstuk zijn. De gebieden mogen daar zelf een werkwijze voor afspreken. De verdere ontwikkeling van het ondersteuningsniveau en ondersteuningsaanbod in het gebied, wordt dan wel gezamenlijk opgepakt.

De sbo-scholen vallen buiten de gebiedsgerichte benadering, omdat zij toegankelijk moeten zijn voor leerlingen uit alle regio's voor het swv, maar zij sluiten wel aan bij de gebiedsoverleggen. Per gebied kunnen de gezamenlijke schoolbesturen dan passende keuzes maken voor het gebied. Daarnaast is het op deze manier ook makkelijker om afspraken te maken rond de afstemming met jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg en leerplicht, omdat deze gebieden de gemeentegrenzen niet overstijgen en men afspraken kan maken over wat nodig is in dat specifieke gebied. De consequenties van deze gebiedsgerichte aanpak voor de verdeling van de middelen is te lezen in hoofdstuk 5.

Om de gebiedsgerichte aanpak te laten slagen, is het benutten van de kennis en expertise van het so en het sbo van essentieel belang. Elk gebied zal haar eigen hulpvragen aan de so en sbo-partners van het swv stellen, naar aanleiding van de doelen die zij zichzelf stellen in het BOP.

4.3 Het ondersteuningsaanbod

Het ondersteuningsaanbod van het swv wordt gevormd door alle scholen voor regulier onderwijs en de beide sbo-scholen. Het swv heeft geen eigen so in de regio.

4.3.1 Basisonderwijs

Alle basisscholen hebben hun ondersteuningsaanbod opgenomen in de schoolgids. Hierin beschrijven zij wat ze naast de basisondersteuning aan extra ondersteuning kunnen bieden. Het swv sluit minimaal aan bij de meest actuele landelijke norm voor de basisondersteuning.

De *basisondersteuning* bestaat uit vijf domeinen met een aantal ijkpunten:

1 Onderwijs:
   a. Leerlingen ontwikkelen zich in een veilige omgeving.
   b. De school heeft continu zicht op de ontwikkelingen van leerlingen.
   c. Het personeel werkt opbrengst- en handelingsgericht aan het realiseren van de ontwikkelingsperspectieven van leerlingen.
   d. Het personeel werkt met effectieve methoden en aanpakken.

   e. Het personeel werkt continu aan hun handelingsbekwaamheid en competenties.
   f. De school heeft procedures en beleid op het gebied van preventieve en licht curatieve interventies.

2 Begeleiding:
   a. Voor alle leerlingen met extra ondersteuning is een ambitieus ontwikkelingsperspectief vastgesteld.
   b. De school draagt leerlingen zorgvuldig over.
   c. Ouders (en leerlingen) zijn nauw betrokken bij de school en ondersteuning.

3 Beleid:
   a. De school voert een helder beleid op het terrein van de leerlingenzorg.
   b. De school heeft haar onderwijszorgprofiel vastgesteld.
   c. De school bepaalt jaarlijks de effectiviteit van de leerlingenzorg en past het beleid zo nodig aan.

4 Organisatie:
   a. De school heeft een effectieve interne ondersteuningsstructuur.
   b. De school heeft een effectief ondersteuningsteam.

5 Resultaten

De *extra ondersteuning* wordt beschreven aan de hand van de volgende domeinen:

1 Beschikbare deskundigheid voor ondersteuning: een overzicht van specifieke deskundigheid waarover een school beschikt. Er wordt een onderscheid gemaakt in deskundigheid die de school zelf in huis heeft (interne deskundigheid) en deskundigheid die de school, indien nodig, kan halen bij het bestuur of van buiten (externe deskundigheid).
2 Ondersteuningsvoorzieningen: een overzicht van extra ondersteuningsvoorzieningen of groepen in de school. Het betreft voorzieningen hoogbegaafdengroepen, time-out voorzieningen e.d.
3 Voorzieningen in de fysieke omgeving: een overzicht van voorzieningen die binnen het gebouw aanwezig zijn zoals invalidentoilet, liften e.d.
4 Partners: een overzicht van partners waarmee de school samenwerkt ten behoeve van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.
5 Materialen in de klas: een overzicht van de gebruikte materialen in de klas. Het gaat hier om materialen en voorzieningen die worden ingezet in de klas om leerlingen met extra onderwijsbehoeften te ondersteunen zoals specifiek aanbod voor hoogbegaafde leerlingen, ringleidingen e.d.

Tot slot geeft de school in de schoolgids aan waar de *grenzen van de zorg* voor de school liggen.

De schoolbesturen krijgen middelen vanuit het swv voor versterking van de basisondersteuning en extra ondersteuning. In de financiële paragraaf wordt de inzet van deze middelen toegelicht.

4.3.2 Speciaal basisonderwijs (sbo)

In het swv zijn van oudsher geen so-scholen aanwezig. Het gevolg is dat de beide sbo-scholen in het swv al jarenlang verbreed toelaten om zoveel mogelijk leerlingen in de regio op te vangen. Deze situatie is bij het begin van het passend onderwijsbeleid erkend. Daarom is toen besloten om de sbo-scholen een extra bedrag per leerling toe te kennen om die verbrede toelating mogelijk te blijven houden. Deze afspraak wordt in het nieuwe OSP gecontinueerd, waarbij het uitgangspunt tevens is dat er in principe geen TLV so met een bekostigingscategorie laag wordt afgegeven, omdat we ervan uitgaan dat deze leerlingen binnen de verbrede toelating van het sbo opgevangen kunnen worden. In de volgende paragrafen wordt de verbrede toelating kort beschreven. Voor een uitgebreide beschrijving en achtergrondinformatie op basis van welke informatie de scholen tot deze beschrijving zijn gekomen, wordt verwezen naar het document 'Verbrede toelating sbo'[9].

Korte typering doelgroep sbo
Elke leerling die het sbo bezoekt, heeft een TLV (toelaatbaarheidsverklaring) voor de schoolsoort van een samenwerkingsverband nodig. Die (tijdelijke) verklaring wordt door het swv gegeven als het oordeel van de TAC is dat het kind geen regulier basisonderwijs (meer) kan volgen op dat moment. Het regulier onderwijs kan op dat moment niet het onderwijs en de ondersteuning bieden die passen bij de ontwikkelings- en ondersteuningsbehoeften die dit kind actueel heeft. In principe gaan we ervan uit dat een leerling die niet naar regulier onderwijs gaat, opgevangen kan worden op het sbo, tenzij er een TLV so midden of hoog nodig is. Dat betekent dat ook alle leerlingen waarvoor voorheen een TLV so laag afgegeven werd, een passend onderwijsaanbod krijgen op het sbo.

Categorieën leerlingen verbrede toelating
Het swv en de sbo-scholen in de regio gaan steeds nadrukkelijker werken met een zogenaamde verbrede toelating. Dit betekent dat deze scholen ernaar streven om leerlingen met speciale onderwijsbehoeften zo thuisnabij mogelijk onderwijs te bieden. Soms blijft plaatsing binnen een school voor so toch noodzakelijk, omdat deze school dan adequaat antwoord kan geven op de ondersteuningsvraag van een leerling waar dat minder goed kan binnen het sbo. Leerlingen die naast of boven op de reguliere typering van sbo-leerlingen onder de verbrede toelating vallen, behoren binnen het swv PO LHA tot een van de volgende categorieën[10]:

- Leerlingen met moeilijk verstaanbaar internaliserende problematiek
- Leerlingen met moeilijk verstaanbaar externaliserend gedrag
- Leerlingen vanuit de onderinstroom
- Leerlingen met forse taalontwikkelingsproblemen (TOS)
- Leerlingen met minder hoge intelligentie
- Leerlingen met meer dan gemiddelde intelligentie

[9] Verbrede toelating sbo binnen het samenwerkingsverband PO Langstraat Heusden Altena, maart 2025
[10] Voor een uitgebreide beschrijving van de doelgroepen wordt verwezen naar het document 'Beschrijving doelgroep sbo verbrede toelating, maart 2025'.

- Leerlingen met medisch/ fysieke ondersteuningsbehoeften

Leerlingen die bij verbrede toelating niet op sbo worden opgevangen
De volgende categorieën leerlingen zullen, ook bij verbrede toelating, niet op sbo worden opgevangen:

1. Leerlingen met een bekostigingscategorie so midden of hoog. Het gaat hier vaak om kinderen met ernstige meervoudige beperking (ofwel EMB) of forse lichamelijke beperkingen.
2. Kinderen die, bij externaliserend gedrag, waar dat gedrag reden voor schoolwisseling was, al veel schoolwisselingen hebben meegemaakt. Veel schoolwisselingen is dan gedefinieerd als drie keer een basisschool gehad of twee keer een sbo.
3. Kinderen met externaliserend gedrag die extreem veel aandacht nodig hebben. Extreem veel aandacht is hierbij gedefinieerd als:
   - 1 : 1 in een aparte ruimte moeten zijn, of
   - 1 : 1 aandacht in een groep, permanent. Situatie waarin het kind in de groep niet momenten zonder individuele aandacht tot werken komt.

   Het gaat hier om leerlingen, waarbij doorgaans behandeling voorliggend is aan onderwijs.

4.3.3 Speciaal onderwijs (so)

In het swv zijn geen scholen voor so. Daarom zijn er samenwerkingsafspraken gemaakt met de vijf scholen voor so onderwijs in de gemeente Tilburg en ’s-Hertogenbosch. In de regio Tilburg zijn dat de scholen van Biezonderwijs, de voormalig cluster 3 en 4 scholen. Dat zijn respectievelijk De Bodde en SG De Keyzer. Voor leerlingen met een lichamelijke beperking wordt samengewerkt met Onderwijscentrum Leijpark. In regio ‘s-Hertogenbosch wordt samengewerkt met Mytylschool Gabriël, HUB Noord-Brabant en De Rietlanden. Ook dit zijn de voormalig cluster 3 en 4 scholen. Voor een uitgebreide beschrijving van de ondersteuning die op deze scholen geboden kan worden, verwijzen we naar hun ondersteuningsaanbod in de betreffende schoolgids.

4.3.4 Tussenvoorzieningen

Het swv kent geen eigen tussenvoorzieningen. De schoolbesturen hebben zelf, vanuit eigen middelen enkele voorzieningen ingericht om leerlingen extra te kunnen ondersteunen. Hierbij valt te denken aan deeltijd- of voltijds hoogbegaafdenvoorzieningen of voorzieningen voor nieuwkomers. Deze tussenvoorzieningen hebben tot doel om zoveel mogelijk leerlingen binnen de eigen regio op te vangen.

Het swv wil in de nieuwe OSP-periode met de schoolbesturen nadenken over tijdelijke tussenvoorzieningen, zodat leerlingen in de eigen regio ander aanbod kunnen krijgen om verwijzingen te voorkomen. Het doel van deze voorzieningen is om de extra ondersteuningsmogelijkheden op gebiedsniveau of regionaal niveau te versterken. Te denken valt hierbij aan:

- Tip-I-time, waarbij leerlingen een breek in de week hebben om zich te richten op andere schoolvoorwaardelijke vaardigheden of een moment van ontprikkeling te bieden, zodat ze daarna de rest van de onderwijsweek weer kunnen volgen.
- Dubbelbijzondere leerlingen, waarbij er op een voltijds HB-locatie wordt gezocht naar een deeltijd en tijdelijk aanvullend programma voor deze leerlingen om uitval te voorkomen en ze na een vastgestelde periode weer volledig deel kunnen nemen aan het onderwijs op hun eigen school.
- Een observatiegroep, waarbij er middels procesdiagnostisch onderzoek en sterk handelingsgericht werken onderzocht wordt wat de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling zijn en hoe hier in een reguliere onderwijssetting aan tegemoetgekomen kan worden.

Deze tussenvoorzieningen kunnen een uitwerking zijn van de BOP's die opgesteld worden. Daarnaast staat het swv altijd open om met de schoolbesturen en/of gebieden te kijken wat er, binnen de financiële kaders, mogelijk is om middelen duurzaam anders in te zetten.

4.3.5 Crisisplaatsing

Het swv heeft geen crisisvoorziening ingericht. Op het moment dat een crisis zich voordoet, wil zij op maat kunnen werken. De inrichting van ondersteuning via de verschillende zorgniveaus heeft als uitgangspunt dat scholen preventief kunnen werken en hun leerlingen goed in beeld hebben, zodat er nauwelijks onverwachte crises kunnen ontstaan. Mocht het toch tot een escalatie komen, voorziet het thuiszittersprotocol[11] in stappen waarbij vroegtijdig gesprekken gevoerd kunnen worden met betrokkenen om een plan van aanpak te maken. Indien dit onvoldoende ondersteunend blijkt, kan in uiterste nood een actietafel ingericht worden, waarbij mensen met mandaat vanuit de eigen organisatie aan tafel zitten. Zij komen gezamenlijk tot een oplossing.

4.4 Expertisedeling en -versterking

Het swv wil niet alleen voorzieningen inrichten voor leerlingen om een dekkend ondersteuningsaanbod te hebben, maar wil ook werken aan het versterken van expertise. Daarom vindt het swv expertiseversterking en expertisedeling van belang. Dit komt niet in plaats van de activiteiten die schoolbesturen op dit gebied ondernemen, maar is complementair en sluit inhoudelijk aan bij de doelen uit het ondersteuningsplan. Samen met schoolbesturen wordt gekeken op welke onderdelen het swv expertise kan delen en versterken. Het swv doet dat op verschillende manieren, denk aan:

- *Externe ondersteuning:*
  - Uit het so: Binnen de scholen voor so zit veel kennis over hoe om te gaan met specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van leerlingen en leerkrachten. Om passend

[11] Protocol Thuiszitters regio Langstraat, Heusden Altena, juni 2020asd

onderwijs zo thuisnabij mogelijk te maken, heeft swv PO LHA deze kennis hard nodig. Daar maakt het swv in de vorm van ambulante begeleiding gebruik van.
    - Elders: Reguliere schoolbesturen krijgen middelen om extra ondersteuning voor de leerling of de leerkracht mogelijk te maken. Zij kunnen hierin eigen keuzes maken. Dus naast het ondersteuningsaanbod vanuit de so-scholen, staat het de reguliere scholen en schoolbesturen vrij om elders de benodigde expertise in te huren.
- *Masterclasses:* Het swv organiseert elk jaar masterclasses. De thema's voor deze masterclasses worden vanuit de werkvloer opgehaald. Ook de analyse van het type aanvragen bij de TAC, de monitorgesprekken en de lijnen uit het OSP leveren input voor de masterclasses op. Tijdens elke masterclass is er ruimte voor expertisedeling. Waar mogelijk worden scholen uit het swv benaderd om een bijdrage te leveren.
- *Leernetwerken*: Initiatieven voor het opstellen van een leernetwerk komen vanuit de werkvloer. Hiermee sluiten deze leernetwerken aan op de behoeften van leerkrachten, ib-ers en andere werknemers uit het swv. Ze verschillen van de leernetwerken die binnen het eigen bestuur draaien, omdat deze leernetwerken open staan over de besturen heen.
- *Intervisie vanuit de gebiedsgerichte benadering:* Het swv gaat meer vanuit gebieden werken, waarbij ingezet wordt op samenwerking over de scholen en besturen heen. Het staat de gebieden vrij om de werkwijze in te richten waarop deze samenwerking tot stand komt. Een belangrijk element hierin is wel de uitwisseling van kennis en expertise onderling. Dat kan via intervisiebijeenkomsten of schooloverstijgende ondersteuningsteams, waarin via collegiale consultatie expertise en dus ook kennis wordt overgedragen. Dit onderwerp wordt specifiek benoemd in elk gebied, zodat helder is op welke wijze gebruikgemaakt kan worden van kennisdeling en -versterking binnen het eigen gebied.
- *Conferentie*: Jaarlijkse conferentie waarin één thema centraal staat en waaromheen verschillende activiteiten worden gepland.
- *Bijeenkomsten:* Voor directeuren en ib'ers, GMR'en e.d. Jaarlijks worden bijeenkomsten georganiseerd voor alle directeuren (twee keer per jaar) en ib'ers (twee keer per jaar). Ook is er jaarlijks een bijeenkomst voor ib'ers, dbg'ers en ondersteuningscoördinatoren voor vraagstukken rond de overgang PO naar VO.
- *Bezoeken van ib- en directeurennetwerken van de besturen:* Op uitnodiging bezoekt het swv jaarlijks een ib- of directeurennetwerk van elk bestuur. Tijdens deze bezoeken kan het swv toelichting geven op het gevoerde of gewijzigde beleid, kan het swv bijgepraat worden over de ontwikkeling binnen een bestuur en kunnen ook vragen voorgelegd worden.
- *Bestuursaudits:* Ieder bestuur laat zich eens in de vier jaar auditen door een commissie bestaande uit collega-besturen. Op basis van die audit gaat het bestuur in gesprek met collega-besturen (in de Deelnemersraad (DNR) en met het swv om te kijken naar verbeterkansen.

Ook wil het swv de beschikbare expertise inzichtelijk maken, zodat de scholen kunnen weten welke expertise waar beschikbaar is. Dat gebeurt op verschillende manieren:

- *Stuurgroep gebieden:* Er wordt een stuurgroep ingericht, waarin vertegenwoordigers van elk gebied samenkomen om elkaar te informeren over de ontwikkelingen in hun gebied en

successen te delen. Hierdoor kunnen er eenvoudiger lijntjes gelegd worden onderling als het ene gebied bijvoorbeeld iets wil ontwikkelen wat in een ander gebied al goed gelukt is.
- *Good practices*: Het swv gaat goede voorbeelden van tussenvoorzieningen beschrijven en delen via de website en nieuwsbrieven. Op die manier kunnen scholen kennisnemen van expertise die elders ontwikkeld is. Jaarlijks worden twee tot vier goede voorbeelden via deze zogenaamde 'portretten' gedeeld.

4.5 Overgang PO – VO

De overgang van primair naar voortgezet onderwijs (PO-VO) binnen het swv is een cruciaal moment voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften en wordt steeds intensiever en strategischer aangepakt. Beide samenwerkingsverbanden (PO en VO) werken onder één directeur-bestuurder, wat de samenwerking versterkt. Deze samenwerking focust zich op de volgende facetten:

- Bevorderen van de overgang van PO naar VO voor specifieke groepen leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften;
- Anders organiseren van de overgang PO en VO;
- Expertisedeling;
- Versterken en voorbereiden van leerlingen op de overstap van PO naar VO.

Deze integrale aanpak moet voorkomen dat leerlingen tussen wal en schip raken en bijdragen aan een succesvolle start in het voortgezet onderwijs. Ook in de nieuwe planperiode krijgt de overgang PO-VO extra aandacht. Hieronder wordt uiteengezet hoe we dit gaan versterken:

- *Vroegtijdige en structurele afstemming:* er wordt gepleit voor eerder en structureel overleg tussen PO- en VO-scholen, bij voorkeur al vanaf groep 7, om leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften tijdig in beeld te krijgen. Dit wordt gedaan via contacten tussen ib'ers en oco's onderling of een vooraf gepland TAC-ACT overleg voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften. Het swv heeft hierin een actieve regierol in het faciliteren van deze samenwerking. Dit resulteert ook in het wederzijds inzicht krijgen in elkaars context, zoals kennis hebben van elkaars werkwijzen, verwachtingen en ondersteuningsstructuren, zodat dit beter op elkaar aansluit.
- *Versterken van warme overdracht:* naast de overdracht van gegevens is er behoefte aan persoonlijk contact tussen PO- en VO- teams om de ondersteuningsbehoeften van leerlingen goed te begrijpen.
- *Voorbereiding van leerlingen op de overgang:* leerlingen moeten beter voorbereid worden op de sociaal-emotionele en organisatorische veranderingen in het VO. Dit kan via trainingen, overgangsbegeleiders of arrangementen. De inzet is om leerlingen in het PO al eerder kennis te laten maken met wisselende leerkrachten, meer eigen verantwoordelijkheid en meer zelfstandigheid, waarbij het VO in de onderbouwfase zoekt naar manieren om het aantal docenten en wisselingen te beperken en wat meer ondersteuning en begeleiding te bieden. Zo groeien de werelden van PO en VO meer naar elkaar toe.
- *Investeren in inclusieve mindset en voorzieningen:* er is behoefte aan een inclusieve houding binnen VO-scholen en aanpassingen in de fysieke en pedagogische omgeving om kwetsbare

leerlingen beter op te vangen.

4.6 Samenwerkingspartners

Passend of inclusief onderwijs kan onmogelijk gerealiseerd worden zonder goede samenwerking met verschillende partners. Samenwerking is onontbeerlijk om thuisnabij onderwijs mogelijk te maken. De volgende samenwerkingspartners zijn van belang:

- Allereerst richt het swv zich op de partners rondom doorgaande lijnen. In de komende planperiode draagt het swv zorg voor heldere afspraken rondom de overstap van de voorschool naar de basisschool, maar ook van de basisschool naar het VO:
  - Het swv sluit aan bij de gemeentelijke overleggen en de LEA van Loon op Zand, Waalwijk, Heusden en Altena over doorgaande lijnen en voorschoolse educatie.
  - De specialistische voorscholen kunnen laagdrempelig contact opnemen met het swv om leerlingen door te spreken waar twijfel bestaat of regulier onderwijs haalbaar is. De contactpersoon van het swv richt een overlegtafel in met betrokkenen en wanneer er kansen worden gezien voor regulier onderwijs of hier is een sterke wens van ouders aanwezig, brengt zij de leerling in bij het gebied.
  - Bij de overgang tussen PO en VO is er aandacht voor verbetering van aanmeldprocedures, voor informatieoverdracht en inschakeling van de TAC of Advies Commissie Toelaatbaarheid van het VO (ACT) indien nodig. Een soepele overgang is het uitgangpunt. De uitgangspunten voor deze overgang worden opgenomen in de notitie[12] die bijgewerkt wordt op basis van nieuwe inzichten. Voor de overstap naar het VO heeft het swv daarnaast nauwe banden met de werkgroep POVO.
- De samenwerking met de gemeenten Altena, Heusden, Loon op Zand en Waalwijk staat hoog op de agenda. Twee keer per jaar voert het swv overleg met elke gemeente. Ook voert zij één keer per jaar OOGO met de wethouders. Onderwerpen die besproken worden zijn:
  - Hervormingsagenda jeugd en de consequenties die dit heeft voor de samenwerking onderling.
  - Thuiszitters: Het swv heeft een protocol thuiszitters13 vastgesteld met de vier gemeenten. Hierin zijn afspraken vastgelegd over de frequentie van contact met de leerplichtambtenaren en wat te doen in het geval van thuiszitters. Deze afspraken lopen goed en worden in de komende planperiode gecontinueerd en waar nodig bijgesteld.
  - Leerlingenvervoer: Voor het leerlingenvervoer is er een notitie14 vastgesteld, waarin het vervoer goed geregeld is. Deze afspraken worden in de komende planperiode gecontinueerd.
  - Veiligheid: Eén van de ijkpunten uit de basisondersteuning is dat leerlingen zich in een veilige omgeving kunnen ontwikkelen. In het OOGO wordt besproken op welke wijze zicht is op de veiligheid van de leerlingen op de scholen, hoe het daarmee staat en welke acties nodig zijn.

[12] Notitie overgang PO – VO voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften (november 2020)
[13] Zie: Protocol thuiszitters regio De Langstraat, Heusden Altena (juni 2020)
[14] Zie: 'Notitie leerlingenvervoer' (oktober 2016)

- Jeugdhulp: De verbinding tussen onderwijs, jeugdhulp en zorg verdient blijvend aandacht. In de komende planperiode optimaliseert het swv deze verbinding door o.a. afspraken te maken met gemeenten over regiehouders bij complexe casussen, vaste aanspreekpunten voor een school, korte lijnen te bewerkstelligen via de gebiedsgerichte benadering, waardoor snel schakelen mogelijk is en ontmoetingen tussen zorg en onderwijs te organiseren. Vanuit de hervormingsagenda jeugd zoekt het swv samen met de scholen/ gebieden en de gemeenten op welke wijze zij elkaar snel inhoudelijk kunnen ontmoeten en betrekken. Daarnaast wordt verkend wat de weg naar inclusie inhoudt voor het beschikbaar stellen van laagdrempelige, snelle ondersteuning dan wel zorg in de school.

- Het swv zet in op een nauwer contact met ouders. In de Ondersteuningsplanraad (OPR) is een oudervertegenwoordiging die zes keer per jaar wordt gesproken. Via deze lijn hebben ouders inspraak in het te ontwikkelen beleid van het swv vanuit het OSP en de (meerjaren)begroting. Daarnaast werkt het swv aan het continu door ontwikkelen van het Ouder- en Jeugdsteunpunt. Via de website worden ouders in ieder geval op heldere wijze geïnformeerd over de mogelijkheden en routes in passend onderwijs. Daarnaast biedt het swv ouders de mogelijkheid om contact te leggen met het Ouder- en Jeugdsteunpunt.
- Vanuit de gebiedsgerichte aanpak is het van belang om niet alleen als scholen onderling meer samen te werken, maar daarin ook de samenwerking met partners te zoeken, afhankelijk van de ondersteuningsvragen en ontwikkelopgave van het gebied. Dat kan inhouden dat partners als de GGD, jeugdconsulenten of ambulant begeleiders nauwer betrokken worden in de ondersteuningsroute van het gebied. Per gebied wordt een beschrijving opgeleverd van de wijze waarop de samenwerking met partners ingericht is.

4.7 Verkenning samenwerking en expertisedeling

Veel voorzieningen in de ondersteuningsstructuur zijn door individuele schoolbesturen ingericht. Besturen hebben met de middelen vanuit het swv initiatieven ontwikkeld om leerlingen binnen hun scholen extra te ondersteunen. Soms werken besturen daarin samen met collega-besturen (zowel regulier, sbo als so). Soms doen besturen dat alleen met hun eigen scholen. Ook wat betreft het delen van expertise hebben schoolbesturen eigen keuzes gemaakt. Ook dat gebeurt soms over bestuurlijke grenzen heen, soms alleen binnen de bestuurlijke grenzen. De besturen zien meerwaarde als het gaat om deling van expertise en samenwerking tussen voorzieningen. In de gebiedsgerichte aanpak kan deze samenwerking op natuurlijke wijze over de besturen heen versterkt worden. In deze planperiode wordt de nadruk gelegd op welke ontwikkelopgave de gebieden zichzelf stellen en welke samenwerkingen en expertise daarvoor nodig is.

5 Organisatie en beheer

5.1 Governance en organisatie

In de planperiode 2022-2026 kende het swv een governance-structuur met een two-tier model. Ook in dit ondersteuningsplan wordt deze structuur gehandhaafd. Dat betekent dat er een onafhankelijke Raad van Toezicht is. Het swv wordt geleid door een directeur-bestuurder en via de Deelnemersraad (DNR) hebben de schoolbesturen instemmings- en adviesrecht. De OPR heeft tevens instemmings- en adviesrecht, waarmee zowel de OPR als DNR invloed uitoefenen op strategische documenten zoals het ondersteuningsplan en de meerjarenbegroting.
Nieuw in deze planperiode is de verdergaande samenwerking met het samenwerkingsverband VO De Langstraat. Met een gedeelde directeur-bestuurder en een gedeeld stafbureau wordt onderzocht hoe de onderlinge samenwerking versterkt kan worden. Ook de DNR en de OPR onderzoeken hoe zij de samenwerking kunnen versterken met het VO.

5.2 Kwaliteitsbeleid

Het swv gebruikt een heldere kwaliteitscyclus volgens het PDCA-model[15]. In de jaarlijkse cyclus wordt op verschillende manieren verantwoording afgelegd:

- Evaluatie en voortgang door de TAC, TAC-jaarverslag.
- Monitoringsrapportages voor belangrijke beleidsterreinen, zoals de gebiedsgerichte aanpak, onderinstroom en terugplaatsingen.
- Bestuursrapportages naar aanleiding van de jaarrekening: financieel jaarverslag, bestuursverslag.
- Verantwoordingsrapportages aan de hand van verantwoordingscyclus richting RvT.
- Monitorgesprekken besturen, waarin tevens het functioneren van de dbg'er binnen het bestuur besproken wordt.
- Bestuurlijke visitaties over passend onderwijs.

De uitkomsten van deze activiteiten worden opgenomen in een verantwoordingsnotitie die de basis vormt van het kwaliteitszorgsysteem. Naast de verantwoording in het kader van de jaarcyclus worden ook thematische onderzoeken uitgevoerd. Vaak gaat het om onderzoeken die eenmalig binnen de planperiode plaatsvinden.

Het OSP wordt in jaarplannen uitgewerkt. Aan het eind van elk jaar wordt het jaarplan geëvalueerd en vormt daarmee belangrijke input voor het volgende jaarplan. Hiermee houdt het swv zicht op de voortgang en ontwikkeling. Dit zorgt ervoor dat doelen bereikt worden en dat er tijdig bijgestuurd kan worden.

5.3 Financiën

Het uitgangspunt is en blijft dat de organisatie van het swv in omvang klein is en blijft en de middelen zoveel als mogelijk naar de besturen en daarmee de scholen gaan. Alle overige inzet is incidenteel en tijdelijk en wordt aanbesteed op projectbasis. Voor de komende periode wordt de investering in de dbg'ers gecontinueerd.

[15] Zie hiervoor het handboek kwaliteit (2024), 'Kwaliteitscyclus SWV PO LHA' (2024).

Uit de meerjarenbegroting voor de periode 2026 tot en met 2030 blijkt dat de financiële positie van het swv onder druk staat. Met name het hoge deelnamepercentage so speelt hier een rol. De lijnen die beschreven worden in dit OSP hebben tot doel het deelnamepercentage so te verminderen. Daarbij hebben besturen, RvT, OPR en directeur-bestuurder aangegeven ook voor de periode augustus 2026 tot augustus 2030 uit te blijven gaan van financiële solidariteit en niet te kiezen voor een vorm van 'de verwijzer betaalt'.

Wat betreft de aard en omvang van de middelen die jaarlijks over de scholen verdeeld wordt, wordt er waar mogelijk verandering doorgevoerd in 2026 tot en met 2030. De oude bedragen betroffen:

- € 5.000,- vaste voet en € 65,- per leerling voor versterking van de basisondersteuning.
- € 55,- per leerling voor het inrichten van leergemeenschappen/leernetwerken op bestuursniveau.
- € 115,- per leerling voor extra ondersteuning en/of arrangementen op bestuursniveau.

Indien de deelnamepercentages blijven dalen en de meerjarenbegroting het toelaat, is het swv voornemens om deze bedragen op te hogen.

Tot slot

Dit OSP bevat onderdelen waarbij de lijn zoals de afgelopen vier jaar gecontinueerd wordt, maar bevat ook onderdelen waarin een wijziging van de koers is aangebracht. In het kort komt het erop neer dat:

- De beide sbo-scholen nog verder verbreed blijven toelaten, waarbij het uitgangspunt is dat er geen TLV so laag meer afgegeven wordt, maar altijd een TLV sbo verbreed.
- Het swv steviger inzet op inclusief onderwijs via het aansturen op terugplaatsingen, regie op de onderinstroom en via het planmatig versterken van de gebiedsgerichte aanpak. Daarnaast loopt de lijn om de doorgaande lijn PO – VO te versterken.
- De schoolbesturen en gebieden veel verantwoordelijkheid en ruimte hebben om inclusief onderwijs met hun scholen vorm en inhoud te geven. Dat veronderstelt een eigen beleid op dit gebied waarin wordt aangegeven hoe de basisondersteuning en lichte/extra ondersteuning eruit ziet en hoe scholen en gemeente in het gebied gaan samenwerken.
- Het swv meer inzet op preventie en vanuit kennisdeling en -uitwisseling inspireert.
- Het swv met een kleine staf vooral accenten legt bij samenwerking, verbinding, toeleiding tot ondersteuning en versterking van expertise.

SAMEN WERKINGS VERBAND
PO Langstraat Heusden Altena

Bijlage 1: Ondersteuningsniveaus in onderwijs en jeugdhulp

[nieuwe uitwerking met gemeenten maken]

Bijlage 2: Vangnetbepaling

Inleiding
Op 1 januari 2022 is de nieuwe wet in werking getreden rond de vereenvoudiging van de bekostiging in het PO. Als gevolg van die vereenvoudiging ligt de teldatum niet meer op 1 oktober, maar op 1 februari. Hiermee komt de groeibekostiging van het GO te vervallen.

Samenwerkingsverbanden moeten als gevolg van de vereenvoudiging bekostiging PO een vangnetbepaling voor aanvullende bekostiging in hun ondersteuningsplan opnemen. Deze vangnetbepaling is er voor scholen voor gespecialiseerd onderwijs (go-scholen) die te maken krijgen met een meer dan gemiddelde toename in het aantal leerlingen na 1 februari. In deze notitie wordt uiteengezet hoe de vangnetbepaling voor dit swv eruit kan zien. Allereerst wordt ingegaan op de definitie van een meer dan gemiddelde groei. Vervolgens wordt uiteengezet welke stappen doorlopen kunnen worden, gevolgd door de gevolgen voor de GO-scholen en het swv. Tot slot formuleert het swv een voorstel voor de DNR.

Definitie meer dan gemiddelde groei
Er is sprake van een meer dan gemiddelde toename als het aantal ingeschreven leerlingen met een TLV hoger ligt in de periode 2 februari – 1 juni (periode 2) meer bedraagt dan het aantal ingeschreven leerlingen de periode 1 september – 1 februari (periode 1) uit hetzelfde schooljaar.

Bekostiging meer dan gemiddelde groei (vangnetbepaling)
Het swv bekostigt de leerlingen als er sprake is van meer dan gemiddelde groei, conform de modelbepaling van het steunpunt passend onderwijs. Dat houdt in dat de volgende stappen worden doorlopen:

<u>Stap 1: Vaststellen van een meer dan gemiddelde toename</u>

• Allereerst stelt de go-school vast dat er sprake is van een meer dan gemiddelde toename van het aantal leerlingen volgens bovenstaande definitie.
• De school vergelijkt het aantal ingeschreven leerlingen met een TLV (inclusief residentiële leerlingen niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI) op de school op drie momenten in hetzelfde schooljaar met elkaar, namelijk op 1 september, 1 februari en 1 juni.
• Als het aantal leerlingen in periode 2 (verschil tussen 1 juni en 1 februari) meer bedraagt dan in periode 1 (verschil tussen 1 februari en 1 september) dan is er sprake van een meer dan gemiddelde toename.

<u>Stap 2: Vaststellen van de hoogte van de vangnetbekostiging per samenwerkingsverband</u>

• Indien er sprake is van een meer dan gemiddelde toename conform stap 1 hierboven, berekent de go-school de hoogte van de vangnetbekostiging per samenwerkingsverband.

• De go-school kijkt alleen naar de instroom en uitstroom van de leerlingen vanuit elk swv in de periode 2 februari t/m 1 juni. De go-school trekt apart voor elke ondersteuningscategorie het aantal leerlingen dat is uitgestroomd af van het aantal leerlingen dat is ingestroomd (netto instroom per ondersteuningscategorie). Voor de instroom wordt alleen gekeken naar ingeschreven leerlingen met een nieuwe TLV en nieuwe residentiële leerlingen niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI. Voor de uitstroom gaat het om alle leerlingen, niet zijnde ingeschreven bij een JJI of GJI. Deze werkwijze is vergelijkbaar met de uitvoering van de groeiregeling van vóór de invoering van de vereenvoudiging van de bekostiging PO.
• Vervolgens vermenigvuldigt de go-school de netto instroom per ondersteuningscategorie met het bedrag per leerling dat bij die ondersteuningscategorie hoort. De uitkomsten per ondersteuningscategorie worden dan bij elkaar opgeteld om het totaalbedrag per samenwerkingsverband vast te stellen.
• De bedragen per leerling sluiten aan op de bedragen die horen bij de 1 februari telling.
• Het bedrag per leerling voor (v)so-scholen is het basisbedrag per leerling plus het ondersteuningsbedrag dat hoort bij de betreffende ondersteuningscategorie.
• Het bedrag per leerling voor sbo-scholen is het basisbedrag per leerling plus het ondersteuningsbedrag dat hoort bij sbo-leerlingen.
• Het totaalbedrag per swv per go-school is minimaal € 0. Oftewel, go-scholen hoeven geen geld terug te betalen aan swv in verband met de vangnetbekostiging.
• Go-scholen sturen de declaratie uiterlijk 1 oktober naar het swv. Het swv betaalt deze factuur pas in het volgende kalenderjaar, maar ontvangt deze toch uiterlijk 1 oktober, zodat deze informatie beschikbaar is bij het opstellen van de begroting. Mocht 1 oktober vanwege omstandigheden niet lukken, dan vindt hierover afstemming plaats tussen de go-school en het swv.

<u>Stap 3: Uitbetaling door het samenwerkingsverband</u>

• Het swv verifieert de declaratie en vervolgens betaalt het swv de declaratie in het volgende kalenderjaar aan de go-school.